

Karolinska
Institutet

NyhetsBrevet

Nr 3, 2014. Åldersrelaterat samband mellan antidepressiva och suicid Regionala Nätverket Stockholm/Gotland

ingsgruppen: Danuta Wasserman, Nationell prevention av suicid och prevention av psykisk ohälsa (NASP),
Gergö Hadlaczky (NASP)
Gunilla Wahlén (SPES)
Per Anders Rydelius (MIND)

ktion: Danuta Wasserman (NASP)
Birgit Frisé-Andersson (NASP)
Rigmor Stain, redaktör, kontaktperson mellan nätverken och NASP

Hej alla nätverksmedlemmar!

Sammanfattning

Anette Erlangsen, vid Psykiatriskt Centrum, Köpenhamn och Yeates Conwell vid Centrum för suicidprevention vid universitetet i Rochester, New York har undersökt om det finns ett åldersrelaterat samband mellan behandling med antidepressiva läkemedel och självmord. Materialet till studien var Danmarks befolkning över 50 år under åren 1996-2006, vilket var 1,2 miljoner män och 1,3 miljoner kvinnor. Män mellan 50-59 år, som behandlades med antidepressiva, hade ett självmordstal på 185/100 000 individer (95 % CI 160-211), medan män över 80 år gamla som behandlades med antidepressiva hade en självmordstal på 119 (91-146) ($p < 0,0001$). Motsvarande självmordstal för kvinnor var 82 (70-94) respektive 28 (20-35) ($p < 0,0001$). Man fann att självmordsfrekvensen minskade med 2 % respektive 3 % för män respektive kvinnor för varje levnadsår för dem som behandlades med antidepressiva, medan trenden var omvänd för dem som inte behandlades med antidepressiva. Författarna konstaterar att det finns en åldersberoende minskning i självmordsfrekvensen vid antidepressiv behandling. En majoritet av de äldre behandlades inte med antidepressiva läkemedel när de avled genom självmord. Resultaten understryker vikten av att depression och självmordsnärlighet identifieras och behandlas hos de äldre, skriver författarna.

I slutet av Nyhetsbrevet finns information om kommande aktiviteter under 2013.

Tidigare Nyhetsbrev finns utlagda på NASPs hemsida www.ki.se/suicid under fliken Vetenskapligt bibliotek.

Observera att red. Rigmor Stain har ändrat sin e-postadress till rigmor.stain@comhem.se

Bakgrund

År 2004 utfärdade FDA (US Food and Drug Administration) en varning att behandling med antidepressiva läkemedel kan leda till ökad förekomst av självmordstankar, självmordsförsök och självmord hos barn och ungdomar. Under åren som följde gjordes en rad studier för att klarlägga samband mellan antidepressiv behandling och ökad risk för suicidhandlingar. Stone och hans medarbetare fann i en metaanalys 2009 av 371 randomiserade, placebo-kontrollerade studier, att behandling med antidepressiva sannolikt är associerad med ökad risk för suicidalitet för personer under 25 år, medan risken sedan minskar med ökande ålder parallellt med ökande behandlingseffekt.

Antalet årliga självmord ökar med stigande ålder. I många länder är självmordstalet, dvs antalet självmord/100 000 invånare, som högst i den äldsta åldersgruppen 65 +. I Sverige var år 2010 självmordstalet (säkra och osäkra) för åldersgruppen 45-64 år högst av alla åldersgruppen och 24,0 jämfört med 20,5 för den äldsta åldersgruppen 65 + jämfört med 14,9 i åldersgruppen 25-44 år (**Suicid i Sverige 2012, bifogad**).

Enligt en undersökning av WHO (Världshälsoorganisationens World Mental Health Survey) sjunker förekomsten av depression med stigande ålder. Man beräknar att förekomsten av depression hos äldre är omkring 7 % jämfört med 10-15 % hos den övriga vuxna befolkningen. Men flera studier har visat att hos en hög andel av de äldre förblir depressionen upptäckt och obehandlad. Ändå så skrivs antidepressiva läkemedel ut oftare till den äldre generationen jämfört med de yngre.

Åldersrelaterat samband mellan antidepressiva läkemedel och suicid

Anette Erlangsen, vid Psykiatriskt Centrum, Köpenhamn och Yeates Conwell vid Centrum för suicidprevention vid universitetet i Rochester, New York har undersökt om det finns ett åldersrelaterat samband mellan självmord och behandling med antidepressiva läkemedel. Forskarna undersökte även hur åldersfördelningen såg ut bland de personer som stått på antidepressiv

behandling under månaderna före självmordet (**Erlangsen & Conwell 2014, bifogad**).

Metod

Studien, omfattade data från samtliga personer över 50 år som levde i Danmark under tiden januari 1996 t o m 31 december 2006. Information om dödsorsak och uppgifter om när, hur mycket och vilket slag av antidepressiva läkemedel som föreskrivits av läkare och även lämnats ut från apotek, hämtades från centrala nationella register. Det är inte ovanligt att en person avbryter och inte fullföljer en antidepressiv behandling, men forskarna kunde, genom den mängd och dosering av läkemedlet som patienten fått förskrivet, avgöra när en förnyad läkemedelsförskrivning borde ske. Om patienten inte gjort ett förnyat uttag vid den aktuella tidpunkten ansågs patienten ha avbrutit behandlingen. Man bestämde därför att det var först vid en andra förskrivning och uttag av läkemedlet ifråga, som en person ansågs genomföra en antidepressiv behandling.

Resultat

Totalt inkluderades 2 567 914 personer (1 220 941 män och 1 346 973 kvinnor) i studien. Under de 11 uppföljningsåren dog 3 061 män och 1 456 kvinnor genom självmord. Förbrukningen av antidepressiva ökade signifikant med ökande ålder. Bland män i åldrarna 50-59 år tog 3 % av männen antidepressiva läkemedel jämfört med 5 % i åldrarna 70-79 år, respektive 8 % för män över 80 års ålder ($p < 0,0001$). 5 % av kvinnorna tog antidepressiva läkemedel i åldrarna 50-59 år jämfört med 9 % i åldrarna 70-79 år, respektive 13 % för kvinnor över 80 år ($p < 0,0001$). Däremot var det färre äldre som stod under antidepressiv behandling vid tidpunkten för självmordet. I gruppen 80 + behandlades 12 % av männen respektive 22 % av kvinnorna vid tidpunkten för självmordet, jämfört med 19 % av männen och 37 % av kvinnor i åldrarna 50-59 år ($p < 0,0001$),

För män 50-59 år, som fick antidepressiva läkemedel, sjönk självmordstalet signifikant från att vara 185/100 000 (95 % CI 160-211) till 119/100 000 (91-146) för män 80 år och äldre. Även för kvinnor som fick antidepressiva läkemedel sjönk självmordstalet signifikant från 82 (70-94) till 28 (20-35). För personer som inte använt antidepressiva läkemedel var situationen den omvända. Det skedde fler självmord i åldersgrupperna över 70 år bland dem som inte hade behandlats med antidepressiva läkemedel jämfört med i de yngre åldersgrupperna. Man fann att i gruppen 80+ hade mindre än 12,5 % av männen och 25 % av kvinnorna behandlats med antidepressiva läkemedel vid tidpunkten för självmordet.

Forskarna beräknade att för personer som fick antidepressiv behandling så minskade självmorden med 2 % för män och för 3 % för kvinnor ($p < 0,0001$ i båda fallen), för varje år man åldrades.

Studiens styrka och begränsningar

Studiens styrka ligger främst i det stora materialet, som omfattade mer än två och en halv miljon människor och 20 miljoner personår och som måste betraktas som representativt för hela den danska befolkningen över 50 år. Studiens begränsning är att inköp av förskrivna antidepressiva läkemedel använts som fullmakt för att patienten inte bara köpt ut sin medicin utan också tagit sin medicin. Men data från den första förskrivningen av antidepressiva, vanligen för en behandlingstid av 4-6 veckor, inkluderades inte i studien. Det skedde dels för att utesluta patienter som dött genom självmord under de första behandlingsveckorna, då en ökad självmordsrisk anses kunna föreligga. Det skedde också därför att det var en stor sannolikhet för att patienten följde den föreskrivna behandlingen om flera på varandra följande förskrivningar av antidepressiva köptes ut ifrån apoteket. Forskarna fick genom registren information om vilken typ av antidepressivt läkemedel som använts i det enskilda fallet, men registret lämnade ingen information om vilken den underliggande diagnosen varit.

Slutsatser

Forskarna fann att det fanns en åldersberoende minskning i självmordsfrekvensen för patienter som behandlats med antidepressiva läkemedel. Men en majoritet av de äldre behandlades inte med antidepressiva när de avled genom självmord. Ensamhet, förluster av partner, anhöriga och sociala kontakter, förändrade bostadsförhållanden och invalidiserade kroppsliga sjukdomar utgör riskfaktorer för självmord vid hög ålder. Inte desto mindre talar resultaten för att en stor andel av de äldre lidit av obehandlad depression vid sin död, vilket tydligt visar hur viktigt det är att depression hos en äldre person identifieras och behandlas inom primärvård och äldrevård, skriver författarna.

Föreningen Psykisk Hälsa www.psykiskhalsa.se har startat en ny webbstödsida för unga vuxna med psykisk ohälsa och självmordstankar.

Man kan prata anonymt på chatten vardagar mellan 19-22 och det gäller såväl för den som mår dåligt som för oroliga anhöriga och vänner. Man kan även maila frågor och få information om självmord och psykisk hälsa.

Gå till hemsidan www.sjalvmordsupplysningen.se och läs mera.

Föreningen söker personer som kan fungera som handledare och stötta och vara bollplank till de volontärer som nu chattar med de hjälpsökande på webbstödsidan på kvällstid. Man söker personer med utbildning inom vård och omsorg och med kunskap om självmord, gärna personer som gått någon av NASPs/KIs utbildningar.

Intresserade ombuds vända sig till Marie-Louise Söderberg

070-484 0334 eller 08-34 70 65

Eller maila till marie-louise.soderberg@psykiskhalsa.se

Suicide Zero (fd Rescue) obs namnändring!

är en svensk organisation som arbetar för att rädda liv och minska antalet självmord. Gå in på organisationens hemsida och läs om deras målsättningar och arbete.

www.suicidezero.se

Du kan även få information direkt ifrån ordförande Ludmilla Rosengren

ludmilla@suicidezero.se

Dr Amy Wenzel, Universitetshuset i Uppsala håller regelbundet Workshops om KBT-vid självmordsnärhet. Du kan läsa mer om dr Wenzel iden bifogade informationen samt om KBT-behandlingen på hemsidan www.kbt-centrum.se och www.kbt.nu

Konferenser under 2014

EPA, the European Psychiatric Association

är den största föreningen av psykiatrer i Europa och omfattar individuella medlemmar från 75 europeiska och internationella stater och 33 Nationella Europeiska Psykiatriska Föreningar med cirka 77 000 psykiatriker.

President: Danuta Wasserman

Anmäl Dig! 3 veckor kvar till

EPAs 22 European Congress of Psychiatry som äger rum 1-4 mars 2013 i München, Tyskland. Ytterligare information se

hemsidan <http://www.europsy.net>

Se även bifogad affisch ”**EPA 2014 Munich**”.

EPA arbetar bland annat för att förbättra den psykiska hälsan i Europa och kvaliteten på olika psykiatriska behandlingar samt att höja kvaliteten på den teoretiska och praktiska utbildningen i psykiatri.

I bifogade dokument ”**EPAs 30-årsjubileum**” kan du läsa om hur EPA bildades, dess 30-åriga historia och nuvarande målinriktningar.

Aktuell litteratur

Ringskog Vagnhammar S & Wasserman D. *Första hjälpen vid självmordsrisk.*

Utgiven av Studentlitteratur, uppl 1:2, 2011

ISBN 978-91-44-06068-2

Wasserman D. *Depression (The Facts)* 2nd Edition, omarbetad för allmänheten. Boken har vunnit 2012 “Book Award” priset från British Medical Association Book of Science Awards 2012, for the Public Understanding of Science. Priset delas ut till den bok som panelen anser bäst stödja främjandet av allmänhetens förståelse för vetenskap.

Utgiven av Oxford University Press November 2011.

ISBN 9780199602933

Susanne Bejerot, docent i psykiatri och överläkare vid Norra Stockholms psykiatri har skrivit Förordet till Lars Wiklunds bok **Lisa – ett liv (bifogat)**, som handlar om hans dotters barndom, ungdom och vuxenliv som tragiskt ändades med ett självmord. Även författarens egen presentation av boken har bifogats.

Reading room 1 är tillgängligt för er alla

Varje månad läser Jerzy Wasserman, Vladimir Carli, Gergő Hadlaczky, Guo-Xin Jiang, Marcus Sokolowski, Rigmor Stain, David Titelman och Danuta Wasserman alla självmordsrelaterade artiklar, som publicerats i peer-granskade tidsskrifter. Det rör sig om c.a 300 artiklar/månad. De viktigaste och mest intressanta läggs ut i ”läsrummet”. Jag har bifogat en länk till läsrummet som

du kan spara bland dina bokmärken och sedan kan du besöka läsrummet när du har lust.

<http://www.mendeley.com/groups/1410773/nasp-recently-published-important-papers/papers>

Att registrera sig på Mendeley och installera detta fantastiska litteratur-dataprogram är helt gratis och du kommer direkt till sidan ”Recently published important papers-NASP”. De flesta artiklarna har URL och länkar direkt till PubMed, så att du kan hämta hem hela artikeln. Om du stöter på några problem så hjälper Gergö Hadlaczky och Lizzy Mårtensson på NASP dig gärna.

Har Du information som Du vill vidarebefordra inom nätverket Stockholm-Gotland eller till de övriga nätverken i suicidprevention **mejla direkt till redaktören. Observera att jag ändrat postadress till rigmor.stain@comhem.se**

Redaktör

Rigmor Stain, dr med sci, docent, NASP